

اُسَید بن عمرو: از متولیان کعبه در روزگار جاهلیت

اسید بن عمرو بن تمیم، از اشراف قبیله بنی تمیم بود که نسبش با هشت واسطه به عدنان، جد بیستم پیامبر ﷺ می‌رسید.^۱ درباره او، جز این که در روزگار جاهلیت تولیت خانه خدا را بر عهده داشته، سخنی نیامده است. گفته‌اند: وی پس از مرگ پدرش عمرو که متولی کعبه بود، مقام تولیت خانه خدا را بر عهده گرفت.^۲ گویا تولیت اُسَید تا هنگام مرگش که زمان آن دانسته نیست، ادامه داشته است. پس از او خاندان مُضَر که بزرگ خود را از دست داده بودند، ابو خَفَاص اسدی* را برای تولیت کعبه پیشنهاد کردند و او به این منصب گمارده شد.^۳ تبار اسید از فرزندانش جروه، عمرو، نمیر، حارث و عقیل ادامه یافت^۴ و آنان با هویت بنو اسید بن عمرو شناخته شدند. آن‌ها متولی بتی به نام شمس بودند که آن را هند بن ابی‌هاله از همین تیره در دوران پیامبر ﷺ شکست.^۵

به گزارش یعقوبی، در پی اتفاق نظر عرب در واگذاری ولایت موسم و افاضه* (فرمان

۱۴۱۵ق؛ تاریخ الیعقوبی: احمد بن یعقوب (م. ۲۹۲ق.)، بیروت، دار صادر، ۱۴۱۵ق؛ تفسیر ابن کثیر (تفسیر القرآن العظیم): ابن کثیر (م. ۷۷۴ق.)، به کوشش شمس الدین، بیروت، دار الکتب العلمیه، ۱۴۱۹ق؛ تفسیر قرطبی (الجامع لاحکام القرآن): القرطبی (م. ۶۷۱ق.)، بیروت، دار احیاء التراث العربی، ۱۴۰۵ق؛ تهذیب الکمال: المزی (م. ۷۴۲ق.)، به کوشش بشار عواد، بیروت، الرساله، ۱۴۱۵ق؛ رجال أنزل الله فیهم قرآناً: عبدالرحمن عمیره، بیروت، دار الجیل، ۱۴۱۰ق؛ السیره النبویه: ابن هشام (م. ۲۱۸ق.)، به کوشش مصطفی السقاء و دیگران، بیروت، دار المعرفه؛ شرح نهج البلاغه: ابن ابی‌الحدید (م. ۶۵۶ق.)، به کوشش محمد ابوالفضل، دار احیاء الکتب العربیه، ۱۳۷۸ق؛ الطبقات الکبری: ابن سعد (م. ۲۳۰ق.)، به کوشش محمد عبدالقادر، بیروت، دار الکتب العلمیه، ۱۴۱۸ق؛ فتوح البلدان: البلاذری (م. ۲۷۹ق.)، بیروت، دار الهلال، ۱۹۸۸م؛ قاموس الرجال: محمد تقی شوشتری، قم، نشر اسلامی، ۱۴۱۸ق؛ لسان العرب: ابن منظور (م. ۷۱۱ق.)، قم، ادب الحوزه، ۱۴۰۵ق؛ المسترشد: الطبری الشیعی (م. قرن ۴ق.)، به کوشش محمودی، تهران، کوشانپور، ۱۴۱۵ق؛ معجم رجال الحدیث: الخوئی (م. ۱۴۱۳ق.)، بیروت، ۱۴۰۹ق؛ المغازی: الواقدی (م. ۲۰۷ق.)، به کوشش مارسدن جونز، بیروت، اعلمی، ۱۴۰۹ق؛ المفید من معجم رجال الحدیث: محمد جواهری، قم، مکتبه المحلاتی، ۱۴۲۴ق.

علی نصیری

۱. الانساب، ج ۱، ص ۲۵۴؛ معجم قبائل العرب، ج ۱، ص ۲۷.

۲. شفاء الغرام، ج ۲، ص ۵۳.

۳. شفاء الغرام، ج ۲، ص ۵۳.

۴. انساب الاشراف، ج ۱۳، ص ۶۵.

۵. الاضنام، ص ۷۰؛ معجم البلدان، ج ۳، ص ۳۶۲.

کوچ حاجیان از عرفات به مشعر الحرام) به بنی تمیم، پس از آن که چند تن از ایشان عهده دار این منصب بودند، نواده اُسَید، معاویه بن شریف، این منصب را به عهده گرفت.^۱ فرزند او مخاشن بن معاویه نیز از داوران عرب بود.^۲ ابن حبيب بغدادی، از نوادگان او، معاویه و صلصل بن اوس را از کسانی دانسته که ولایت موسم و داوری شعر بازار عکاظ را هم زمان بر عهده داشته اند.^۳ از تبار او، ابوهاله نباش بن زراره است که شوهر حضرت خدیجه رضی الله عنها بود.^۴ از همین تبار است حارث پسر ابوهاله که پس از مسلمان شدن در مکه و اظهار آن، در ستیز با برخی مشرکان در مسجدالحرام، زیر رکن یمانی کشته شد.^۵ همچنین اوس بن حجر که از شاعران عرب روزگار جاهلیت بوده^۶ و حنظلة بن ربیع، از کاتبان رسول خدا صلی الله علیه و آله نیز از همین نسل هستند.^۷

◀ منابع

الاصنام: ابن الكلبي (م. ۲۰۴ق.)، به كوشش احمد زكي، تهران، ۱۳۶۴ش؛ انساب الاشراف: البلاذري (م. ۲۷۹ق.)، به كوشش زكار و زركلي،

۱. انساب الاشراف، ج ۱۲، ص ۳۶۳.

۲. تاريخ يعقوبي، ج ۱، ص ۲۵۸.

۳. المعجر، ص ۱۸۱.

۴. تاريخ طبري، ج ۳، ص ۱۶۱.

۵. انساب الاشراف، ج ۱۳، ص ۶۵؛ جمهرة انساب العرب، ص ۲۱۰.

۶. تاريخ يعقوبي، ج ۱، ص ۲۶۳؛ انساب الاشراف، ج ۱۳، ص ۹۴.

۷. الانساب، ج ۱، ص ۲۵۴؛ البداية و النهايه، ج ۵، ص ۳۴۲.

بيروت، دار الفكر، ۱۴۱۷ق؛ الانساب: عبدالكريم السمعاني (م. ۵۶۲ق.)، به كوشش عبدالرحمن، حيدرآباد، دائرة المعارف العثمانيه، ۱۳۸۲ق؛ البداية و النهايه: ابن كثير (م. ۷۷۴ق.)، بيروت، دار الفكر، ۱۴۰۷ق؛ تاريخ طبري (تاريخ الامم و الملوك): الطبري (م. ۳۱۰ق.)، به كوشش محمد ابوالفضل، بيروت، دار احياء التراث العربي؛ تاريخ اليعقوبي: احمد بن يعقوب (م. ۲۹۲ق.)، بيروت، دار صادر، ۱۴۱۵ق؛ جمهرة انساب العرب: ابن حزم (م. ۴۵۶ق.)، به كوشش گروهی از علماء، بيروت، دار الكتب العلميه؛ شفاء الغرام: محمد الفأسي (م. ۸۳۲ق.)، به كوشش مصطفى محمد، مکه، النهضة الحديثه، ۱۹۹۹م؛ المعجّر: ابن حبيب (م. ۲۴۵ق.)، به كوشش ايلزه ليختن شتيتير، بيروت، دار الآفاق الجديده؛ معجم البلدان: ياقوت الحموي (م. ۶۲۶ق.)، بيروت، دار صادر، ۱۹۹۵م؛ معجم قبائل العرب: عمر كخّاله، بيروت، الرساله، ۱۴۰۵ق.

سيد محمود ساماني

اشاعره: پیروان مذهب کلامی اشعری، دارای دانشوران و پیروان فراوان در حرمین شریفین

مکتب کلامی اشعریان از مذاهب کلامی اهل سنت است. بنیان‌گذار این مکتب ابوالحسن علی بن اسماعیل است. او به ابو موسی اشعری، صحابی پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله نسب می‌برد و از این رو، به ابوالحسن اشعری